

Záhorská Kronika

vychází čtvrtletně v Soběchlebských

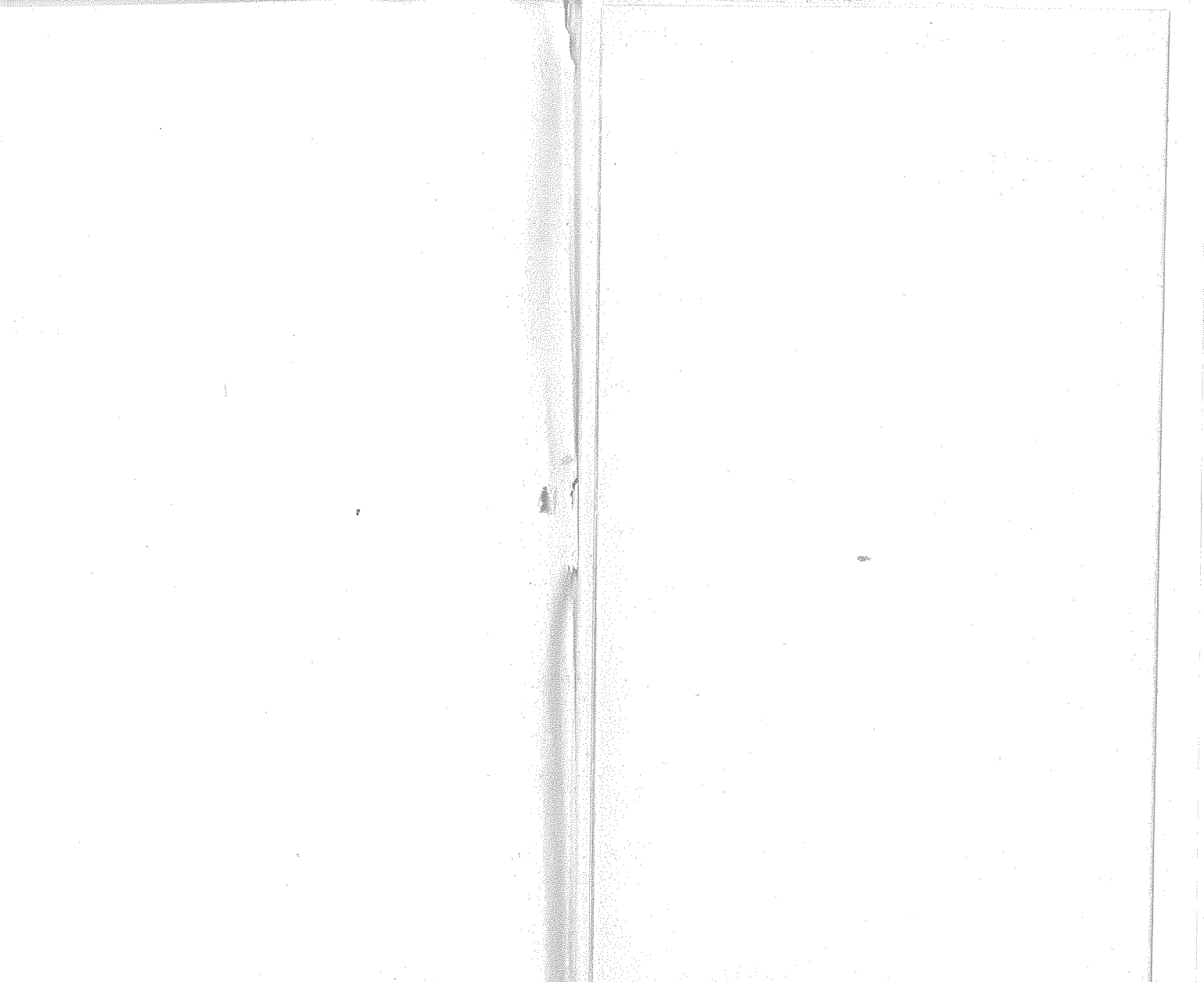
Sešit 4.

ZÁHOŘÍ

Cena 10 Kč.

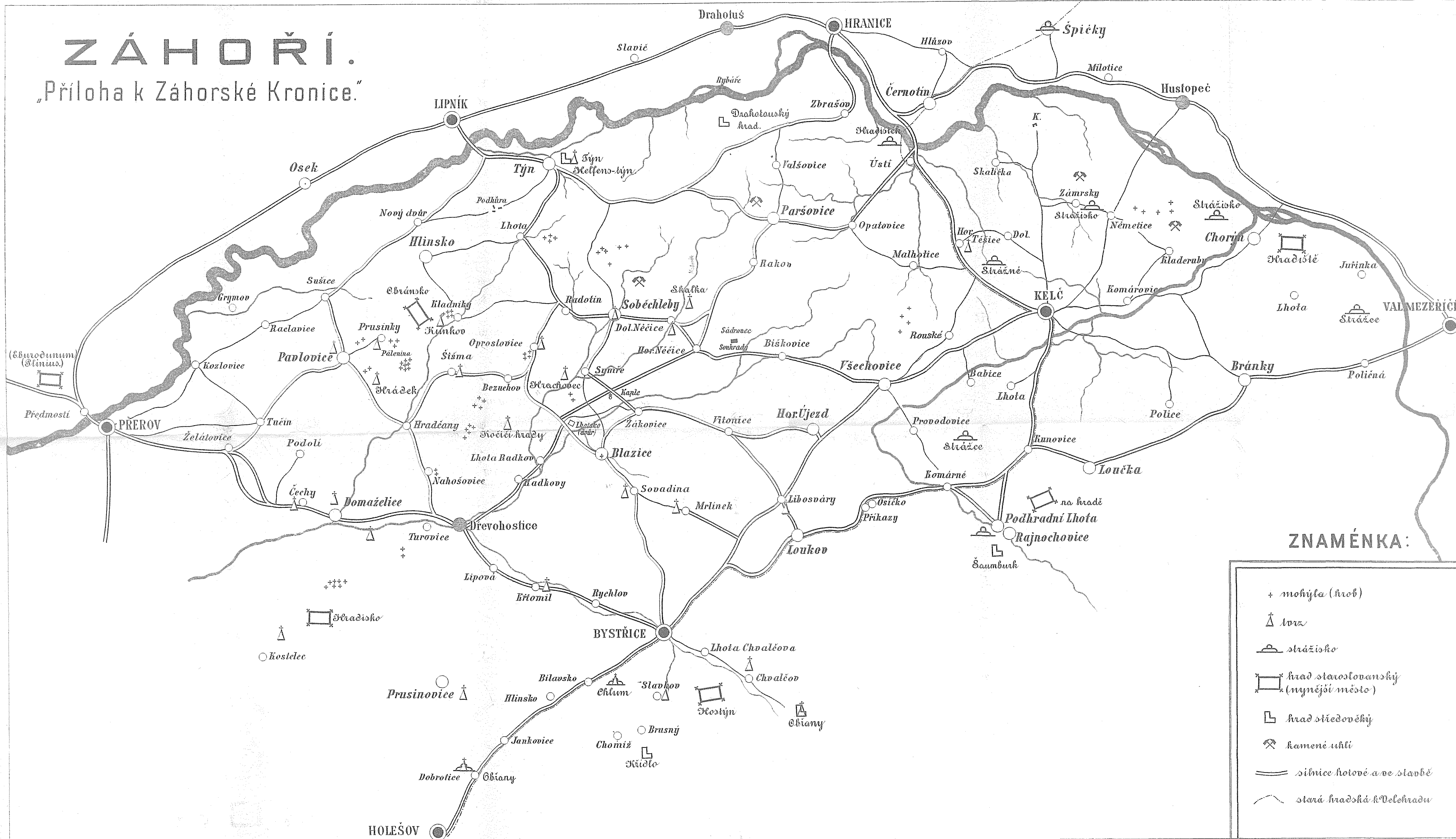

po stránce starožilnicko-historické
od p. Františka Příkrýla.

ZÁHOŘÍ.

„Příloha k Záhorské Kronice.“

Lipenská kněžna v Příkazích.

Lipenská vřehnost založila dědinu Příkazy a přidala jí 50 měric pole. Jednou přijela kněžna od Bystřice prohlednout si novou osadu a opozdila se. Při nepříznivém počasí nemohla se vrátiti a mínila si ostati tam noclehem, ale nikdo jí ho nechtěl dáti. Už se stmívalo, potkala na dědině pohůnka a tázala se ho laskavě, jak je daleko z Příkaz do Osíčka. Ten se na ni podíval po oku řka úsměšně: »Jak z hubičky do noséčka!« (Příkazy a Osíčko dělí pouze potok.) Kněžna se tomu usmála a jela k Osíčku.

V krajině chalupě upravil jí domkař Smolka nocleh. Neznal jí. Žena upravila k večeri, co měla dobrého. Ráno kněžna děkovala těm hodným lidem, že jí neznámou tak srdečně pohostili a chtěla zaplatiti. Smolkovi manželé však ničehož nepřijali.

Za nedlouho byl Smolka pozván na zámek Lipenský, šel tam s tlukoucím srdcem, co se mu stane, ale ani očím nechtěl věřiti, že by milostivá kněžna byla táž dáma, kterou přijal noclehem. Kněžna se mile usmála rozpakům dobrého muže a darovala mu lán pole »Slaný«

který odebrala Příkazským, za jejich tvrdost k pocestným. Smolka děkoval kněžně, že toho daru přijati nemůže.

»Proč to odmítáš?« tázala se ho zaražená.

»Zabili by mne Příkazští, Vaše Milosti, kdybych tam dojel orat.«

Kněžna se usmála a propustila ho slovy:

»Jdi v pokoji, pole dostaneš!«

Poručila tedy vrchnímu, aby řečené pole rozdělil sedlákům v Osíčku a z jejich záhonů přidělil právě tolik Smolkovi. Na každého souseda připadlo po čtyřech měřicích na Smolku osm.

Když poprvé vyjeli Osíctí orat, bránili jim v tom Příkazští obušky.

Přišli portáši a učinili pořádek.

Smolka, ač měl nejméně polností, byl osvobozen od roboty a stal se svobodníkem za pohostění tak vzácného hosta.

O zlému správci v Komárném.

Za starých časů robotovali lidé z Komárného, Újezda, Biškovice a Osíčka vrchnosti ve Všehovicích. V Komárném dvoře byl zlý správce a týral sedláky kde mohl. Jednou poručil za počasí mokrého, cest bezedných vozití z Javorníka drva »klášterky« do Všehovic. Sedláci prosili, aby poshověl, až se počasí změní. Ale správce vyhnal je z kanceláře a hrozil kladou neposlušným. Jeli tedy do lesa, nakladli a za lesem zabořily se koně i vozy do bláta, že se hnouti nemohli. Prokleli správce nelítostného, že brzy umřel a byl pochován ve Všehovicích u kostela. V noci hrával v kostele na varhany a strašil hlídače a hlásného, že to ohlásili panáčkovi, který nařídil, aby jej zbudili, až bude hráti.

V noci na to, jak jedenáctá odbila, obudil hlásný vel. pána, vzali klíče, kropáč a knížku a šli do kostela. Panáček vyšel na pavlač, pokropil varhany svěcenou vodou a říkal z knížky. Po té zeptal se ho, proč nedá pokoje? On mu řekl: »Su správci z Komárného a že jsem byl na lid nemilosrdný, proklel mě a já nesmím ležeti na posvěceném

místě ale na tom místě, kde mne prokleli a tam musím ležeti, až do dne soudného.«

Na to spustil se po pilíři dolů a zmizel. Panáček psal pro kata a pro fojta z Osíčka, aby přijel s vozem. Hrobaři správcého vykopali, vložili na vůz, kat sedl na trublu a zavezli ho tam, kde ty »klášterky« nakládali.

Koni běželi jako splašení, spínali se a frkali hrůzou. Pacholek vše potratil.

Na místě vydělal kat mrtvolu správce; uťal mu rýčem hlavu, ruce a nohy a vhodil ho do dola a zakopal.

Přijeda domu pacholek se rozuemohl, za čtrnáct dní zemřel a koně pozdychaly. Na tom místě, kde správčí pochován, straší podnes.

Jednou žala na tom místě ženská z Komárného trávu, že byla hustá, bujná a vysoká. Každý tomu místu vyhýbal, ale ona o tom nevěděla. Již měla hodnu nůši nažatou, tu zdvihá se z trávy člověčí ruka, celá černá. Lekla se, běžela ustrašená domů a onemocněla.

Guráš.

Ke staříčku Olivovi v Osíčku rádi chodili lidé na besedu do výměnku, že uměl pěkné pohádky vykládati. Jednou vypravoval, jak vlk se psem vojnu držel: »V Osíčku hospodařil na posledním gruntě sedlák Jemelák a měl velkého psa Guráše. Večerem vybíhal Guráš za dědinu ke kříži a ohlízel se po pastvisku k lesu. Tu slyší jednou od lesa volati: »Synu můj!« — Pes vidí přicházeti vlka a když došel blízko, křičel naň Guráš: »Co je tatku!« Vlk se dal do běhu, Guráš se lekl a běžel do dědiny. U vrat ho dohnal vlk řka: »Včil tě sežeru!« Guráš nemohl pod vrata uniknouti a prosil: »Ale tatku nech mne, ušiju ti boty; Olivova kočka prorokuje, že bude tuhá zima, ale dones mně jalůvku od fojta za Lhotou!« Vlk donesl jalůvku a za čtrnáct dní došel si pro boty.

Z pastviska volal na Guráše: »Synu můj!« — Pes vyšel ke kříži a volal na vlka »Ušity só, ale nemám čem namastit; dojdí pro krmíka ze dvora v Komárném.« Vlk krmíka donesl a za čtrnáct duň došel si pro boty. Guráš ho zavedl na pastvisko k blati-

vému dolu řka: »Skoč dále, tam s0 ty boty, sami se ti obuj0.«

Vlk skočil do jámy, zabořil se do bahna až po břuch. Guráš mu pomohl ven a pravil: »Věil tu sed na slunci, až ti osehn0!«

Vlk seděl trpělivě na trávníku přes den, k večeru počal ho trápiti hlad a ohlízel se po něčem. V tom běžel kolem něho zajíc. Ze lačnil, zapomněl na boty, pustil se za zajcem, co síly stačily. Zajíc mu uběhl do lesa a boty mu upadaly. Rozmrzen na Guráše, že ho obelstil, vracel se k Osěčku a činil mu vřčitky.

»Měls sedět na slunci!« — Těšil ho Guráš. Vlk se rozpálil a křičel, že se v dědině všeci psi dali do vyt: »Za tři dni budeme spolu bojovat na pastvi-ku, vem si za svědka koho chceš, jinak tě sežeru!«

Guráš pozval si Olivovýho kocura a Dohnalovýho káčera. Vlk dovedl si na pastvisko medvěda a divokého vepřa. Před bitvou vylezl medvěd na jedli, ohlízel se po Guráši a zvolal: »Už d0!«

»Kolik je jich?« ptá se vlk.

»Tri! odpovídá medvěd. Jeden blýská šabl0 (kocour ocasem), druhý sbírá kamení (káčer) a třetí má na krku řetaz!« Vlk pravil vepřovi: »Zaryj se do země, ale jedno ucho nech ven!« Vlk se schoval za chrást.

Přijdouce na bojiště, usedli všichni tři u vepře a ohlíželi se po vlku. Guráš praví: »Není tu žádný!« Káčer mu na to: »Šak, tak!« — V tom mucha zabručela, vletěla vepřovi do ucha, že se pohnulo. Kocour po něm skočil a kousl do něho. Vepř se ulekl

vyvalil se ze země a utekl do lesa. Medvěd se kocoura polekal, spadl s jedle na pařez a nabodnul se. Vlk vida se opuštěna utekl do lesa.

Marně ohlízel se Guráš po nepříteli a nemoha se ho dočkati šel domů s kocourem a káčerem.

Na dvoře pobíhal kolem pacholka a zase k vratům šňupákem ukazuje vábil domácí ven. Pacholek si toho všiml a pravil: »Gazdo, ten pes cosi kňučí, abych šel za ním!« Hospodář mu na to: »Běž, kdo ví, co má!«

Pacholek obuškem vyzbrojen sledoval Guráše na pastvisko k nabodnutému medvědu. Že ještě žil, dorazil ho a dovlekl domů.

Vlka to mrzelo a poslal Gurášovi psaní, aby se za čtrnáct dní nachystal k vojně. Guráš běžel k Olivům a prosil macka, aby mu psaní uschoval, že bude zle.

»Kde ti to mám uschovat? U nás s0 všady myši!«

»Třeba na hůru za došek, tam se nedostan0!«

Kocour skočil na hůru a strčil psaní za došek. Myši to spatřily a psaní sežraly, že nebylo k ničemu. Guráše to mrzelo, že kočky nehlídaly a honil jich za to s kamarády kde je dostal. Kočky zase myši, že psaní sežraly.

Od té doby vrčí pes na kočku a kočka na myši. — — —

Jednou viděl starček Oliva, jak byl ještě hospodářem, na zahradě v sušárně světlo. Šel k sušárně, pohledl okem a viděl v jizbě všechny kočky z dědiny tančit, měly muziku. Očima vlastníma si svítily a stará kočka,

sedíc na peci, hrála jim. Jak spatřila Olivu přestala a zvolala naň: »Sedláku, pozdravuj tvého macka, aby se nechal vynajít hned, že ho pozdravuje jeho Váňa!«

Oliva se vrátil domů, sedl za stůl k rodině a řekl: »V naší sušárně mají kočky muziku; jedna hraje a volala na mne, abych pozdravil našeho macka od jeho Váně.«

Kocour na peci se natáhl, očima zasvítíl a zvolal: »Váňa, Váňa, Váňa!« — — Skočil s pece na zem, ze země na okno, vyrazil sklo a vyskočil do tmy.

Víckrát se nevrátil.

○ Adamovi.

Bylo nás pět dětí a rádi jsme chodili k staříčkovi Olivovi do výměnku. Měl nás rád. Na peci měl pět prátkův a měřil nás občas, jak rosteme. Kdo povyrostl, udělal mu na něm vrábek.

»Ty málo rosteš?« pravil jednou ke mně.

»Starěčku, vykládáte nám pohádku!« žebronila jsem za ostatní.

»No esli budete hodni, vyložím vám něco.«

Posedali jsme se na lavičku u kamen, starěček sedli na lože, nohy si položili na stoličku, zapálili si fajku a dyž se nabafali, začali vypravovat o Adamu. Seděli jsme pěkně, ani se nehýbali, dokud vypravoval. —

»Napřed tu nebylo nic, jenom velká zima. Byl jen Pán Bůh na nebi, oblohy nebylo. Pán Bůh ustanovil ve své moudrosti, že stvoří svět, slunce, měsíc a hvězdy, aby svět osvěcoval.«

»Kdo tam do nich nalévá oleje?« tázala jsem se.

»To samo od sebe!« pravil starěček.

»Každý člověk má hvězdičku: jak se dobře modlí, svítí ona jasně, některó pak malónko vidět, ty só hříšníkú.«

»Kdybych já věděla, kerá je má, stařečku!« — povzdechla jsem si.

Stařeček mlčel zamyšleně, ale my od té doby modlívaly jsme se vroucně, aby nám naše hvězdičky jasně svítily. — »Když už byly na zemi stromy,« rozprávěl nám dále nit svého vypravování, »udělal Pán Bůh jak hrnčír z bláta člověka, vdechl do něho duši a zavedl ho do ráje. To byla pěkná zahrada, mnohem větší než ta naše, bylo tam kdejaké jablko i sladké hrozinky. Adamovi tam bylo dobře. Vida Pán Bůh, že by mu tam bylo teskno, udělal mu ze žebra krásnou pannu, dovedl ji k Adamovi řka: »Adame učinil jsem k tvému potěšení krásnou manželku.« Byla krásná jak anděl, dyž vyšla z ruky Boží. Eva se Adamovi hned zalíbila. Byla svatba; knězem byl Kristus Pán, družbou Bůh Otec sám, Duch sv. je spojil slovy: »Rostež, množte se a naplňtež zemi!«

Měli se dobře, po čase však, aby Pán Bůh ich zkusil, só-li poslušni, zakázal jim jíst z jabloně, co stála uprostřed ráje. Při tom jim nic nechybilo.

To se nelíbilo ďáblu a jeho společníkům, které Pán Bůh svrhl s nebe; někteří spadli do trní a stali se z nich hadi, jiní do vody a stali se z nich vodníci (hastroman, vestrman — Wassermann.)

Tak ten jeden had vylezl na jablň a chválil Evě, že só ty jabka nejlepší. Ona se vymlouvala, že nesmíj, ale dala se svést, dyž řekl, že budó rovni Bohu. Utrhla, kósla a dala Adamovi. Zostalo mu to v krku. Od té

doby majó chlapi ohryžky. Jak okusili, poznali, že jsou nazí a vlezli pod planý fík.

Po té přišel Pán Bůh do ráje a volal: »Adame, kde jsi?« Adam se po chvíli ozval: »Já se stydím!« — Pán Bůh mu pravil: »Proč se stydíš, dyť si stvořený z ruky mé a učinil jsem ti Ěvu!« — »Ach pane«, odvětil Adam, »žena, kterou jsi mi dal, podvedla mne.«

»Mne podvedl had«, volala Ěva.

Bůh Otec zlořečil hadu, že lidi svedl a slébil, že jeden potomek lidí ho jednou shladí, to pré P. Maria. Oni tomu nerozuměli. Po té je vyhnal z ráje řka: »zemřete a v potu tváři dobývati budete svůj chléb.« Aji zvířata, dosud krotká, vyhnal Pán Bůh z ráje a byla divoká. Potom zavřel vrata a Adam plakal, že nevěděl, kam se obrátit; bylo mu teskno.

Aby si památku nějakou odnesli, přistoupil Adam ku vratům a volal do ráje: »Bože Otče, tys byl dycky k nám tak dobrotivý, vyslyš naši prosbu a dé nám nějakó památku na ten ztracené ráj!« Anděl Páně došel k nim a podal Adamovi ptáčka a kvítko. Od té doby majó lidi rádi muziku a malování.

Šli k západu, dokud slunce svítilo, až přišli k lesu. Přišla bouře, hřmělo a blýskalo se, čehož ještě neviděli.

Adam ustrašen povídá: »Ženuško moja, smřt už jde na nás!«

Klekli do trávy a prosili Hospodina, aby jim odpustil. Spustil se dešť, bouře ustala, stromy a rostliny ožily a oni dýchali volněji. Zdál si jim svět přece krásný.

K večeru nalámal Adam baluzí, urobil boudu, Eva nanosila mechu a upravila lože. Že měla hlad, vyhledal Adam jablono, pod níž bylo mnoho větrem střepaných jablek, a nasbíral jich k večeři. Po jídle si Eva zasteskla: »Ty nejsó tak dobré, jak ty, co sám Hospodin štípil.«

Rávo ubírali se dále, až přišli na rovinu. K poledni natrhal Adam obilných klásků, vydrtil je a jedli. Místo se jim líbilo a Adam řekl: »Tady se usadíme, nasbíráme klasů, naděláme si záhonův a nasejeme zrní.« Ne-daleko stálo několik stromův ovočných a na louce vonělo pestré kvítí. Vystavěli si obydlí, Adam dřevem rozryl půdu, nasel obilí a Eva do zahrádky před přibytkem nasázela kvítí. Jednou odpočíval Adam před domkem unaven od práce, zahleděl se do pestrých kalichů vonného kvítí, tesknil po ráji a plakal. Anděl Páně dotekl se hlavy jeho řka: »Adame neteskní! Hospodin bude s tebou po všecky dny života tvého, on nikdy neopustí stvoření svého.«

Pak mu pomazal oči a poručil, aby se rozhlédl. Spatřil množství andělů, jak jeho záhony opatrovali, na jablonách ovoce hlídali a jiné viděl u potoka seděti, hráti a zpívati. Ptáčci se slétali k nim ze všech stran, natahovali krčky a pozorně naslouchali zpěvu andělskému, aby se naučili zpívati.

Slavíci, kosi, drozdi a kanárcei trpělivě poslouchali, za to posud krásně zpívajó. Někteří odletěli a podřimovali na stromech jako vrány a sovy, a ti posud vdákajó.

V tom přicházel beránek se sedmi ovečkami k Adamovi. Anděl mu pravil: »Hospodin ti je posylá a žádá od tebe každoročně beránka neposkvrněného v oběť, kterého položíš na oltář a podložíš dřívím. Spadne s nebe oheň a stráví oběť. Bude-li oběť Bohu milá, požene kór k obloze, jinak se rozlože po zemi. Tak i tvoji potomci budó obětovat. Snášej vše trpělivě, neboť andělé Boží budó s tebou i s tvými potomky. Obětuj mu své myšlení, konání a modlitby a dosáhneš po smrti odpuštění.«

Adam pohledl na stromy a spatřil u každého andělíčka seděti a mládátka opatrovati, že se tomu divil řka: »Sluhó Boží, jak bude po nás? Jestliže naši potomci budó neposlušni?« —

»Budó dobří i zlí,« odvětil anděl. »Kteří budó proroky a sluhý Boží poslouchat, budó šťastni zde i na nebi, jinak věčně nešťastni.«

Eva seděla u potůčka v trávě a umývala si nohy. Narodil se jí chlapeček, jemuž dal anděl jméno Kain. — Po té rozloučil se anděl s Adamem, pomazal mu oči, že neviděl ničeho. Adam radoval se z vidění toho velmi, pracoval trpělivě a snášel námahu, drtil klasy, sel, žal, klidil, opatroval ovoce a udivené pohlížel, jak mu chlapeček pomalu rostl. Za rok povila Eva děvče, nazvali ji Tyrza a usoudili, že to bude manželka Kainova.

Na rok třetí donesla Eva Adamovi Abela a po něm děvčátko, které bylo jemu určené za manželku. Rostli, až byli velicí. Pak sezdal Adam Kaina s Tyrzou, Abela s jeho sestrou, vykázal jim domov a určil, aby Kain vzdě-

lával pole, Abel pak hlídal stáda; Adam měl pak s Evou ještě mnoho dětí.

Jednou Adam onemocněl, zavolal k sobě všechny děti a vložil jim o ztracené blaženosti v ráji, o slibu Hospodina laskavého, že sice všichni umrou, ale že dobří jednou vykoupeni Synem Božím přijdou do radosti věčné. Vše, co zažil, jim vložil, těšil jich, že jich Bůh neopustí, ale svými anděly chránití bude, a rozloučil se s nimi řka, že umře.

Kain odvedl své dva chlapece s Tyrzou domů, hleděl cestou zasmušile promlouvaje na otce: »Mosel nám to povídat? Mohli jsme být v ráji a věil je nám těžce dělat a se trápit!«

Tyrza ho těšila, řkouc: »Ale Kaine, to se přece stalo nám k výstraze, abychom nic zlého nedělali. Rači se za otce pomodlíme, aby se pozdravil!«

Kain jí zlostně řekl: »Nemám chuť k modlení!« a odešel na pole.

Abelovi bylo otce líto, hořem sklíčen vyšel do lesa vyplakat se a zalezl do křoví, aby byl sám se svým žalem. Na mýtině si klekl, sklonil hlavu až k zemi a modlil se:

»Hospodine dobrotivý, slituj se nad otcem, aby eště s námi byl a se pozdravil, co bychom s ním Tebe oslavovali a od něho se naučili, jak Tebe ctítí a milovati máme.«

Uslyšel na blízku šum křídel a šelest haluzí a ohlednuv se spatřil na blízku krásného anděla, který se k němu přiblížil, v rukou drže kytici kvítí, se slovy: »Zdráv buď Abeli, Hospodin vyslyšel modlitbu tvou, posílá otec tvému uzdravení. Tyto zelinky uvař ve vodě

pramenité, podej otci odvar k pití a zdráv bude. Pamatuj si tyto zeliny; jsou od Boha, anděly seté pro lidi k polehčení v nemoci.« Zmizel.

Abel radosti plný spěchal ku své ženě, prohlížeje bedlivě květinu po květině, aby mu z paměti neušly a vypravoval jí, co se mu přihodilo. Hned učinili, jak anděl přikázal a donesli odvar Adamovi, aby ho vypil. — Adam se pak na posteli vzpřimil, vstal uzdraven a uslyšev, že se Abel za něho modlil, objal ho a políbil láskyplně.

Přišel Kain, spatřil matku a sestru, jak celují bratra a otce blaženého. Hněval se řka: »Od rána do noci se při práci lopotím a nemáte mne rádi; ach já nešťastný prvorozenec! Ten lenoch se po celý den povaluje na lóce za ovcemi.«

Eva zarmoucená domlouvala mu: »Milý synu, dnes poslal Hospodin k Abelovi anděla svého, když se za otce modlil, aby mu vrátil zdraví.« Úsmířen s rodiči odešel s Tyrzou k domovu, broukaje po cestě: »Co se já nadělám nešťastný, a neposílá ke mně Hospodin anděla svého.« Tyrza ho těšila: »Buď rád, že otec ozdravil.«

Den na to navštívil Abel bratra svého Kaina s prosbou, aby společně na poděkování Bohu za uzdravení otce obětovali. Kain se vmlouval, že je chudý, že se na poli málo rodí, že nemá na marnění, ale Abel mu laskavě domlouval řka: »Bratře, nebuď takový, Hospodin nehledí jak mnoho mu dáš, ale na srdce, jakým to dávaš.«

Pořídili na to dva nové kamenné oltáře, nanosili na ně dříví suchého a odešli pro oběť. Abel donesl nejlepšího beránka bílého, Kain však oklepané snopy, nahnilé ovoce a položili to na oltáře. Spadl s nebe oheň a strávil dary.

Z obilných snopů vyrazil dusivý dým, valil se po zemi ke Kainovi, který vyděšen utíkal, ale kouř se valil dál za ním a z toho dýmu slyšel hlas: »Proč nenávidíš bratra svého, miluj ho stejnou láskou, jak on tebe.«

Kain však, ani se neohlédna, běžel a ztratil se v lese s kletbou na rtech, až pak unaven klesl pod skalou a usnul. Přistoupil k němu dábel a dělal mu sny. Patřil na velké pole a na něm mnoho z potomstva jeho pracovalo těžce v úpalu slunečním. Dále spatřil krásné údolí s utěšenými sady ovocnými a na lučinách viděl pásťi potomky Abelovy stáda, bavící se mile hrou, zpěvem a všelikou radostí. Po té shukli se na potomky Kainovy a odvedli je k sobě za otroky sužující je velmi. Z toho vidění pojala Kaina zlost veliká a umínil sobě pomstít se.

Abel, vida oběť Kainovu Pánu Bohu nemilou a tak očividně odmrštěnou, šel za ním chtěje ho potěšiti a hledal ho po krajině, až ho našel pod skalou ve spánku. Dlouho mu patřil ve tvář zamračenou a udiveně poslouchal, jak z těžkého sna mluvil, sténal, skřípěl zuby a obličej křečovitě stahoval. Bylo mu ho líto a obudil ho říka: »Vstaň bratře, máš zlý sen. Věř, že tě mám rád, vždyť jsme sami dva na tom světě!«

Kain však, chlácholivými slovy rozzuřen zařval: »Ešče mě budeš napalovat?« Uhodil Abela kyjanou do čela, jenž klesl mlčky do trávy; krev ho zalila a umíral.

Kain při pohledu na děsný čin zvolal: »Běda mně, chtěl jsem ho jen udušit a já ho zabil!« Vlasy se mu hrůzou ježily na hlavě, připadl naň strach a hleděl utéci. Utíkal, ale ve zmatku ani nepozoroval, že se vracel k zabitému bratru.

Adam pravil Evě: »Ženo naber do košičky jablek, donesem je Kainovi na pole!« Hledající ho spolu, nikde ho nenalezli a domnívajíce se, že je u Abela, i tam ho našli. »Snad si někde hověj v chládku« myslil Adam, ale jakási zlá předtucha poháněla je dál hledat syny, až došli k místu nešťastnému. Adam bolestně zvolal: »Kdo zabil Abela?« Kain uslyšev známý hlas, prechal před ním, ale zase se zmateně vrátil a chtěje vylhati se z činu křičel: »Já jsem ho zabil!« Evě vypadl košiček z ruky, vzhlédla okem bolestí strhaným k nebi a zvolala: »Hospodine dobrotvé, co se to stalo? Tento zabitý je můj syn a ten, co ho zabil, také!« Omdlela. Viděla u vytržení mysle cestu k ráji a po ní nesli andělé duši Abelovu do ráje. Pustila se za nimi, jeden anděl ji však zastavil říka: »Ještě tam za ním nemůžeš, ale to věz, že za duší jeho půjdou všichni dobří lidé a za Kainem všichni zlí do pekla. — Kaina neviděla jak ho dábli vlekou do pekla; toho by nesnesla. Adam ji zpamatoval ze mdloby, vzal mrtvolu Abelovu na ramena a nesl se ho ke svému

obydli. Sešly se děti Adamovy a kvílely nad Abelem.

Hospodin volal na Kaina: »Nešťastníče, krev bratra tvého volá ke mně o pomstu. Nikde stání nebudeš mít a toulati se budeš po světě.«

Bratři a sestry Abelovi zaobalili ho do ovčích koží a pochovali ho do zahrady pod keř růžový.

Večerem připlížil se Kain k domku svému, vyvolal Tyrzu a pravil jí, že zde nemůže děle zůstat, ale že musí za hřích pokání činit. Tyrza ho těšila v zoufalství, že ho neopustí: »Půjdu s tebou a pomohu ti činit pokání, aby ti Bůh odpustil.« Vzali sebou děti, odešli daleko a pořídili si nový domov. Za nějaký čas navštívila Tyrza rodiče.

Po té zjevil se anděl Páně Adamovi říka: »Dostaneš syna a nazveš ho jménem Seth na místo Abela.

Kain sestárnul, zeslábnul, chodil po čtyrech a jsa zarostlý jako zvíře, strašil, koho potkal. Jeden z jeho potomků byl slavným lovecem, spatřil ho jednou a zastřelil ho z kuše. Druhý potomek stal se mistrným umělcem v práci kovové, třetí vynalezl hudbu.

Ten lovec, jak poznal, že to škaredé zvíře je jeho starček Kain, bloudil od té lesem a je patronem všech myslivců.

Sůl v Javorníku.

V Příkazích byl jednou jeden chudobný domkař a měl mnoho dětí. Chodil do Javorníka dělat drva a našel tam jednou kus soli. Místo to si zapamatoval a až to s rodinou strávil šel zase a odnášel domů.

Jak tam kdysi přišel, spatřil na tom místě odpočívati staříčka a pozdravil ho.

Ten mu řekl: »Naber si soli, co chceš, baj na vůz, ale nesmíš ju prodávati. Chudým rozdávej co potřebujó. Dybys prodal, vícekrát ju nenalezneš!«

Od té doby choďoval často na sůl i s vozem dovážel poděluje ní chudé, kteří se k němu scházeli z Libosvár, Loukova, Osíčka, Vítovic a jiných osad.

Jednou řekla k němu žena: »Tož přece prodávej tu sůl, abysme měli peněz a dávej jim laciněji.«

Navozil velkou zásobu soli a prodával za polovici. Jak vyprodal, zapřáhl krávy a jel do lesa pro sůl. Přijeda na místo nenašel ničeho a nikdy jí už nespáčil. Pozdě litoval, že se nechal ženou svéstí. Od té doby nemůže ji nikdo nalézt, ac to lidé vědí kde se nalezala.

Voda zdraví, krásy a smrti.

Byl jeden král mocný a měl tři syny. Upadl do těžké nemoci, sjížděli se věhlasní lékaři, ale žádný ho neuzdravil.

Ve snu přistoupil k němu mládenec, dotkl se jeho čela a pravil: »Tebe uzdraví voda zdraví, krásy a smrti«, to řka zmizel. Jak se obudil, vypravoval královně a dvoru svému sen a radili se, kdo by mu tu vodu přinesl. Tři syni se uklonili před otcem královským a prosili ho, aby jich propustil hledat tu vodu. Nejmladšího nechťeli starší bratři sebou, hanbili se za něho, že nebyl k světu jako oni.

Vypravili se dva starší bratři na delekou cestu, rozloučili se a po dlouhé cestě dojeli k moři; koně zanechali v hospodě, najali loď a jeli do teplých krajů. Velká bouře zahнала je k pustému ostrovu, loď se rozbila o úskaliny a oni sotva životem se zachránili na ostrově, kdež pouze travou a kořínky se živili, jsouce bez přístřeší vydaní všeliké nepohodě, ale zůstali zlími.

Otec nemoha se jich dočkat, rmoutil se velice a chřádl očividně, že královna stále

slzela zármutkem. Nejmladší syn tázal se jednou rodičův: »Proč jste tak smutni a zarmoucení?«

Otec mu řekl: »Jak bych nebyl zarmoucen, věda že tvoji dva bratři zahynuli na moři a mně že pomoci není.«

»Milý otče,« pravil mu nejmladší princ, bojím se, že umřete, pojedu sám pro vodu onu a vyhledám své bratry, abyste byl zdrav a blažen.«

»Dítě mé«, odvětil churavý král, »obávám se, že bych i tebe ztratil, neměl bych komu odkázati království a když tvoji chytrí bratři nic nesvedli, což pak ty!«

Nepřestal však naléhati, až ho rodiče propustili s mnohými sluby ozbrojenými. Vydal se též k moři a přijeda do hospody nalezl ve stáji koně svých bratří, ale po nich ani památky. Najal si loď a plavil se mořem. Matka zbožná učila ho od útlého mládí, aby vše s pomocí Boží dělal, že se mu dobře povede. Jakmile pohnul se koráb od břehu, zvolal na plavce: »S pomocí Boží poplujeme k městu, kde je voda zdraví, krásy a smrti.«

Loď uháněla po větru příznivém na hladině klidného moře, až dojeli večerem ke skalnatému ostrovu, kdež si hodlali odpočínouti. Když se loď zastavila, spatřil v protější skále dvéře; zvědavost pudila jej, aby se tam podíval, ale družina jej zadržovala, aby ho tam zlého něco nepotkalo.

Nenechávaje se zadržeti spěchal ke dveřím, které se mu samy rozevřely k prostoru podzemní velmi rozlehlé. Uprostřed stál velký

buk a stříbrovlasý stařec podtínal jej dřevěnou sekerou. »Pomáhej Pán Bůh stařečku, kdy ty toho buka setneš?« oslovil ho princ.

»Spíš já shodím tohoto buka dřevěnou sekerou, než ty najdeš vodu zdraví, krásy a smrti.«

Zaražen tázal se princ: »Jak znáš cíl mé cesty?«

»Už zde čekám sto let na vysvobození z trestů časných za provinění své, až tebe sem Pán Bůh poslal. Poslechneš-li mne, otec pomůžeš i mně.«

Za mořem přijedeš k městu velikému a u něho spatříš zámek, který je strážěn lvy. Bydlí v něm král s královnou a princeznou. V městě koupíš tři nádoby a mnoho masa. K jedenácté hodině před polednem dojde k zámku, předhodí maso lvům, propustí tě branou a na dvoře spatříš tři studně. Všecko je spánkem v době té učarováno. Naber rychle vody zdraví ze studně první, vody krásy z druhé a vody smrti z třetí a poznamenej si nádoby. Neohlížej se na nic a rychle se navrať ke mně.«

Princ povzbuzen novou nadějí, slíbil staříčkovi, že věrně vyplní rozkaz jeho.

Požehnal ho staříček říka: »Zdráv buď mládencečku, zdráv se sem navrať!«

Princ dojel šťastně přes moře k městu, koupil potřebné věci a na rychlonohém koni k jedenácté přijel k bráně zámecké. Seskočil s koně, hodil maso lvům, vešel na prostranné nádvoří a ihned načerpal si vody ze studně.

Že měl času do dvanácté procházel se tichým zámkem, až vešel do královských komnat, kde spal král, královna a jejich dcera. Přistoupil k ní a sňal jí prsten z ruky a korunku z hlavy a dlouho na její spanilost patřil, aby si její podobu hluboko do srdce vryl; neb si ji okamžitě oblíbil. Že se dvanáctá blížila, nahnul se pod stůl, napsal na spodní desku jméno své a rychle se vzdálil. U brány požírali lvi maso, propustili ho a on ujížděl bleskem k moři. Nebyl ještě v půli cesty, již slyšel za sebou hluk pronásledovatelův a než sedl na koráb, div že ho nezasypali střelami, ale ujel šťastně a vrátil se k tajemnému ostrovu. Jak loď přistála, vzal nádoby s vodou a šel podívat se na staříčka, zdali již podtál toho buka.

Vstoupil do jeskyně, staříček poslední ranou skolil buka a podepřen o dřevěnou sekeru přísně naň pohlédl říka: »Pokoj tobě mládence! Za tvou všetečnost byl bys zastřelen, ale že jsi byl vždy hodný, zachránil jsem tě. Podej vody!«

Napil se vody zdraví a hned sesítil, pak mu princ podal vodu krásy a sotva ji přihnul k ústům, stal se krásným mládcem. Vody smrti mu podatí nechtěl: »Pojed se mnou k otcí mému!« Ale on žádal vodu smrti, že se mu přiblížil okamžik, aby usnul v Pánu blaženě!

»Co se potom s tebou stane?«

»Přejudu do nového Jerusalema!«

Pojal prince za ruku, vedl ho ke stěně skalní a oddělal okénko. Viděl tam krásné

město, zdi vystavené z drahokamů, brány zlatem obložené, kol města utěšené zahrady, plné květů nevadnoucích a vše ozařovalo jasné slunce a lidé v bílých šatech se tam procházeli a radovali se.

Prince u vytržení myslí zvolal: »Vezmi mne sebou, tam jistě Pán Bůh sídlí!«

»Ty nesmíš ještě se mnou, máš na světě málo zásluh.« Zavedl ho pak k druhému okénku: spatřil veliké prostranství jako před městem; tam se procházeli lidé klidně, jiní sklíčeně, ale pěkně oděni a bylo patrné, že jim něco schází.

»Kdo je to?« ptal se prince.

»To jsou ti, kteří si na světě málo zásluh pro nebe získali a lítostně touží po tom novém Jerusalémě. Oni slyší zpěv s nebe a líbeznou hudbu, ale nesmí tam, že jsou v očistci souzeni.«

»Co mám činiti?« tázal se prince, »abych se za tebou dostal?«

Každodenně, jak procitneš, vzpomeň si na Pána Boha a práci svou. Jím počínej a vzdychej často: »Páne Bože můj, dej mi příležitosti, abych mnoho dobrých skutků vykonal, než Tebe uvidím.« Záslužny pro nebe jsou modlitby, posty, mše sv. a almužny. Máš-li mnoho, dej mnoho; když málo máš i z toho dej, ale s dobrou myslí; neboť Pán Bůh nehledí na množství, ale na lásku do srdce lidského. Abys tomu rozuměl ukážu ti k tomu příklad. Zavedl prince k třetímu okénku: Spatřil tam klášter a v něm mnoho

mnichů státi u lože umírajícího bratra jejich. Modlili se všichni za něho, neboť se jim zdálo, že byl nedbalý v modlitbě, že povinnosti své nedbale koual a rádi by věděli, jak to s ním na věčnosti bude. Když umíral spatřil prince přistoupení anděla k hlavě jeho, držícího váhu. Dábel obcházel několikrát lože, pak přistoupení k andělu, vložil všechny hříchy na váhu, že klesla hluboko, řka: »Můj bude!« V té přistoupení jiný anděl nesa mnoho šatů s velkým kožichem a položil to na druhou vášku. Hříchy byly převáženy, anděl se usmál, vzal duši zemřelého mnicha se slovy: »Můj je!« a nesl ji do nebe.

Zavíraje okýnko prohodil k princovi: »To rozdál žebrákům ze svého a almužna mu hříchy shladila. Nyní mi podej vody smrti a až umru pochovej tělo mé slušně a jeď domů. Bratři tvoji jsou na blízkém ostrově, zle se trápí, ale neber je sebou, zahubili by tě.«

Napil se pak vody smrti a usnul v Pánu. Po pohřbu odplul prince od ostrova k domovu, vzpomněl na bratry a naleznuv ostrov, vzal je sebou domů. Únaven usnul na palubě a dva bratři uslyševše od služebníků, co ho potkalo, záviděli mu to a radili se, jakou smrtí ho mají zhladiti. Konečně hrozíce se bratrovraždy, usnesli se, že mu nádoby zamění jinými s vodou mořskou. Tak přijeli všichni tři domů. Nejmladší prince vzal spěšně vodu a spěchal k otcí a dal mu pít, vypravuje co ho potkalo na cestě a jak vysvobodil své bratry. Otec pil ze všech tří nádob odpornou vodu a nemocí mu přitěžilo. Přiběhli rychle dva starší princí a podali otcí vodu zdraví a

krásky. Jak se napil, nemoc odstoupila úplně, on omládnul a radoval se ze starších princův, ale na nejmladšího zauvēřel, že ho chtěl otrávití a obelstítí o království. Poručil katanu, aby ho zavedl do hor, zabil, oči mu vyloupal a jazyk vyřezal. Rozkaz královský hned vykounán. Nejmladší princ plakal na cestě use-davě, že staříčka neposlechl a že musí ne-vinně umřítí. Katovi se sžešlo prince, že byl všude milován pro spanilou mysl a dobré srdce, proto mu domlouval, aby navždy ušel z očí otei svému, že zabije psa je provázejícího a oči a jazyk ukáže králi. Rozloučil se sklí-čené mysli s katem a vydal se na pouť do širého světa, chudý a opuštěný. Cestou vzpo-mněl si na příbuzného krále matky své a po dlouhém čase došel do království jeho a prosil ho o službu. Král přijal jej za písaře a brzy se mu velmi zalíbil svým rytířským chováním a moudrostí, že ho povýšil na nej-vyšší důstojenství.

* * *

Princezna v zámku procitnuvši, zpozorovala uleknutě ztrátu prstenu a korunky. Královna plakala nad dcerou a král stíhal s vojskem uchvatitele, ale ten bez pohromy ušel.

Po čase objevila komorná nápís na dolní ploše stolu, vyznala to rodičům.

Král ihned zaslal otei nejmladšího prince opovědný list, aby poslal syna svého, který vodu odnesl, jinak vyhrožoval válkou. Ustrašený otec poslal syna nejstaršího; dojel šťastně, ale výpovědi jeho usvědčily ho ze lži, proto

byl vsazen do žaláře. Tak se stalo i dru-hému. Pykali za krivdu hratru učiněnou.

Princezna žádala o třetího od rodičů dávno oželeného a nevině souzeného.

Otec litoval často své prechlivosti, až jednou dal se s katem do řeči o synu nejmladším, který slyše královského pána po něm toužiti vyznal, že ho nezahubil. Ihned rozesláni poslové do všech konců světa hledat prince nejmladšího. Zvěst, že ho otec hledá, že lituje přenáhlenosti na něm spáchané, po-hnula ho k oznámení se strýci svému, který ho s královskou nádherou poslal zpět ztrá-penému otei.

Matky již na živu nezastihl, umřela horem nad jeho ztrátou. S požehnáním otcovým odebral se k princezně, která spatřivši u něho prsten a korunku svou, stala se jeho nevěstou a brzy na to manželkou a vděčně vzpomínali tajemného staříčka, že je spolu páskou něž-nou spojil.

Janek.

Byla jednou bohatá vdova, měla jediného syna Janka, říkali mu Honzíček, že nebyl trochu při rozumně. Jednou řekla: »Mohl bys si najít nějakou nevěstu a se oženit!«

»Kteró maměnko?« ptal se Honzíček. »V hody jdi k muzice do hospody a házej očima po děvčatech; která se ti bude líbit, tó si namluv!«

K hodům sezvala si matka přátele a známé, zabila mnoho husí, kačen, kuřat a holubův, aby se k vůli Honzíčkovi pochválila svou zámožností. Zatím co matka v kuchyni obíhala, vyloupal Honzíček zabité drůbeži oči a nastrkal je do kapsy. O hodech zašel do hospody k muzice, vylezl na pec, vytahoval z kapsy oči a házel jimi po děvčatech. Jedna se mu zdála nejpěknější, že měla hedbávný šátek ovázaný a pěkně tančila. Skočil s pece, nechal nalít sladké a měl se kole ní. Lichotilo jí, že si ji tak bohatý synek všimá.

Přijda domů chválil se matce: »Hm, už mám nevěstu!«

»A keró?«

»Kačenku Móčkovu!«

»To jí mosíš něco kópiť z města!«

Honzíček šel do města, pod poddomím spatřil krásné květiny, koupil je a květy utrhané nacpal do kapes. Z města šel rovnou cestou ke Kačence a beze slova promluvením vyhodil svadlé květy z kapes a položil Kačence na klín.

Úsměv líbezný byl bohatou odměnou Honzíčkovi za námahu, ale Kačenka doložila: »Voničku mosíš dat za klobók, aby nezvadla!«

»Može, podruhý!« odvětil Janek.

Chutě vrátil se do města a koupil drozda, přivázal si ho na klobouk a spěchal s darem k nevěstě. Přijda podal jí klobouk s ptákem. Usmála se zase, ale doložila: »Honzíčku, ptáček do klece, dyť zdechl!«

»Može, podruhý!« Spěchal domů, snesl z komory klec, v níž chovaly se hrdličky, vynesl ji k chlívků a že měli právě malá prasátka, strčil jedno do klece a nesl Kačence. Ta, jak ho shlídla, dala se do hlasitého smíchu, který Janka nevýslovnou blažeností naplnil a zvolala: »Ale Honzíčku prasátko na provázek a vést ho po zemi a volat: pušence p. p.!«

»Može, podruhý!« vzdechl roztoužený Janek.

Odběhl domů, vklouzl do komory, uvázal na provázek hrnec medu za ucho, táhl ho ke Kačence volaje: »Pušence p. p.!« Lidé pukali smíchy vidouce jeho počínání a Kačenka pozorující ho oknem pravila si v duchu: »Tak hloupýho Honzu sem jak živa neviděla.« Honzíček vejda do jizby přivedl na pro-

vážku pouze ucho z rozbitého hrnce. Kačenka mu vážně domlouvala: »Všecko děláš naopak, mělš dáti do měcha na rameně donést!«

»Može, podruhý!«

Že už byl soumrak, a Kačenku by si rád naklonil, spěchal domů, vybral nejlepší měch, vešel do chléva a nacpal péknou kozu do něho. Těžce oddychuje vrazil s kozou ke Kačence a vysypal jí na podlahu málo živou.

»Mělš uvázat na provázek, zavést do chléva a uvázat ke korytu!«

Janek utrápeně škrabal se za ušima starostí, co věil počne. Otočil se a odběhl domů, uvázal největší polt slanin na provázek, zavlekl Kačence do chléva a uvázal ke hrantu. Pak vešel k ní a utíraje si pot s čela pravil: »Už sem to uvázal!«

»A co?«

»Hm, polt slanin!«

Kačenka rozmrzená, že má takového nápadníka, volala na něho: To patří do komína, co by se zaudilo!«

Honza zoufanlivě zaúpěl: »Može, po druhý!«

Že už se připozdilo, přeběhl dědinu k ovčírnuě jejich a odnesl jednu ovci ke Kačence a zavěsil jí do komína doufaje, že jí konečně uspokojil.

Vešel k ní a pravil jí důvěrně:

»Už visí!«

»A kdo?«

»Hm, ovca v komíně!«

Běžela Kačenka pod komín a vidouce v něm dokonávati ovci na nohách zavěšenou

rozpálila se hněvem spravedlivým, popadla metlu a Honzíčka jako by s nebe spadlého vyhnala, volajíc za ním: »Táhni odtud, všeci se smějó, hledej si jiné nevěstu.«

Odešel domů a jak ho matka spatřila, tázala se ho soucituě, zdali ho Kačenka bude chtěti.

»Už tam nepudu! Ona mě nechce!«

»A proč?«

Janek vypravoval matce, co se mu přihodilo. Slyšíc co vyváděl, spínala ruce nad Honzíčkem: »Proč ses mne neporadil, — já bych ti to byla rozpověděla, už tě žádá nebude chtět!«

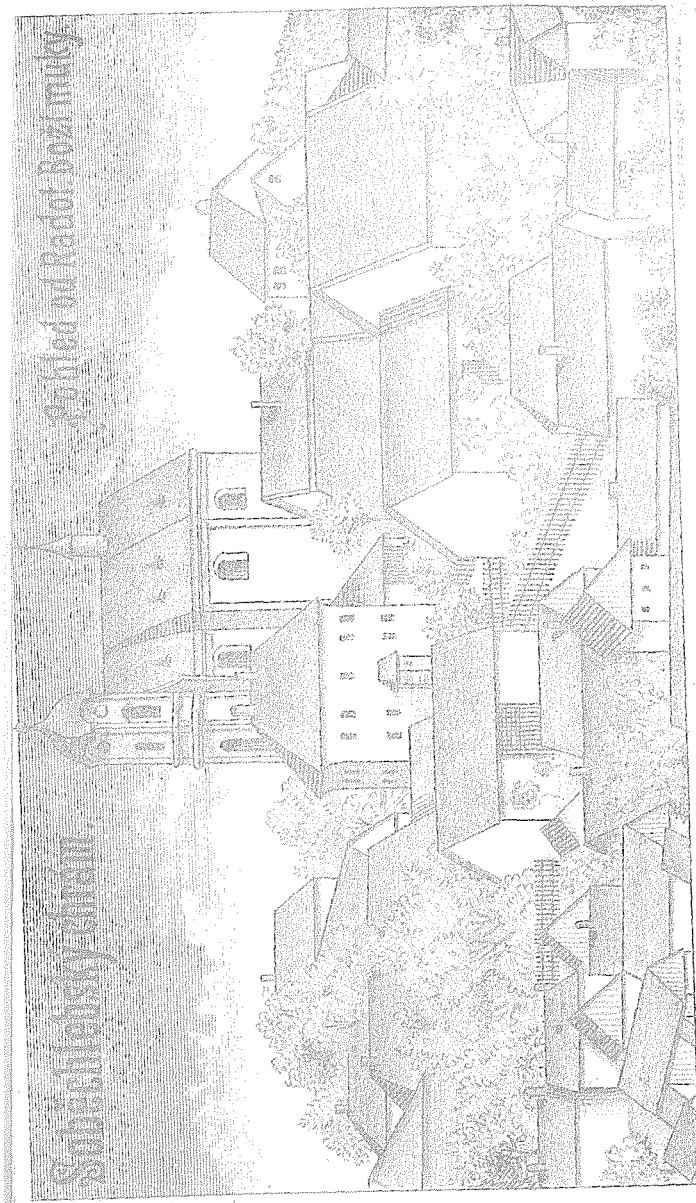
Janek ostal mládencem.

Sirotek.

Nedávno ještě stávala v Symři na pástvisku chaloupka a v ní bydlel pastýř vdovec s jediným chlapečkem Vítkem. Jednou onemocněl pa-týř a vida blížiti se smrt, napomínal Vítku, aby věrně zachovával, čemu jej matka naučila, a ctil své dobrodince, že ho Pán Bůh neopustí. Vítek osiřel, přišel nový pastýř a zle s ním nakládal. Že chodil polonahý, neošetřený, každý ho plížnil a konečně ho vyhnali, aby chodil po ptaní. Plakal usedavě a nevěda přišel k Soběchlebskému kostelu dřevěnému, u zdi našel si hroby rodičův a rozlítostně na nelásku lidí naříkal. Staříčkův pan farář sedě u otevřeného okna poslouchal ho a že byl ve škole přičinlivý, poslušný a zbožně si počíнал, slitoval se nad ním a odvedl jej do fary. Vykázal mu malou komůrku, poručil ho čistě obléci a měl ho ke své obsluze, posílaje ho každodenně do školy, aby se všemu užitečnému naučil a byl v domácnosti pomocníkem.

Že byl učenlivým a poslušným stal se brzy miláčkem všech ve škole i na faře. Ve svátek a v neděli místo potulek hleděl si

Státním čtenářským besedám, hasičským jednotám,
obecním úřadům a všem jiným spolkům!

Vyznamenán
státní medailí

Největší výroba

DIPLOMŮ

čestného členství

na kartoně, hedvábí, atlasu, brokátu, s bohatými ornamenty v barvách, ve skvostně upravených rámcích (passepartouts), neb nádherných deskách plišových ve všech barvách, v každé příčině umělecky provedené dodává od 5—100 zl.

LAMBERT KLABUSAY,

litografický ústav,

knih- a kamenotiskárna
a galanterní knihařství

v **HOLEŠOVĚ** (Morava).

☞ Vzorok na požádání se zašlou. ☜

Četná vyznamenání, pochvalné a doporučující listy
za diplomy vysoce postaveným osobám dodané
svědčí o chvalné pověsti hořejšího závodu.

1 8 9 2.

Knih- a kamenotiskárna L. Klabusaya v Holešově.

Nákladem P. Františka Prikryla.

